

44

Veteranintervju.

Vigo Edvardsson f. 1905, författare, hembygdsforskare, f.d folkskollärare.
Broby. Ö. Göinge

Intervjuare: Ann Brocker, Anna Hentunen, Annika Lindqvist, Lars-Inge

Nilsson, Iréne Zetterberg.1 dc-83. -----

Jag är född i Farstorp Västra Göinge, en och en halv mil norr om Hässleholm. Min far var folkskollärare där och hans föräldrar hade varit lantbrukare i Visseltofta. Min far var intresserad av historia. Jag har en bok därhemma av en av hans f.d elever som blev rektor i Falköping, han gav ut en bok om hemförsamlingen och han skriver i förordet att min lärare, och så nämner han min far, var så intresserad av historia och väckte mitt historiska intresse. Och så är det ju så att här i bygden har vi snapphanesägner, som har intresserat väldigt. Det fanns ett sockenbibliotek hemma som en lärare på skolan hade hand om, men jag märkte inte så mycket av det då. Nu ska ni tänka er, han var lärare i Farstorp, läste mycket historia bl.a Fryxell men hans läsning inskränkte sig till vad han kunde komma åt och lönen var det inte så mycket med, så köpa något vidare kunde han inte.

Min far hade hand om poststationen också fastän min mor skötte en stor del av den. Därhemma hade vi Aftonbladet, som kom ut två gånger per vecka och där var alltid med Brokiga Blad och den läste man med intresse, Allers Familjejournal läste jag och en tidning som hette Allt om Alla. Svensk Lärartidnings förlag gav ut trevliga jultidningar. Far rekvirerade på den tiden böcker från ~~Rix~~ förlag i Stockholm, som de sålde lådevis och jag var ju intresserad och jag minns särskilt en bok som fögnade mig storligen, det var Zacharias Topelius' "Bokläsning för barn." En och annan bok fick vi, det var inte brukligt på den tiden att de köpte böcker.

Mina kamrater hade knappt böcker, de flesta var lantbrukare, en och annan ~~xx~~ yrkesman, och deras intressen och kunskaper räckte inte till det. Kunskaper fick de genom tidningarna och de var inte många. De hade - och den finns kvar än idag - Norra Skåne. Jag var på Posten innan jag började läsa och när folk kom in och bad att få prenumerera på Tidningen, det var inte fråga om vilken tidning som helst utan man fick ta för givet att det var Norra Skåne.

Vi hade en tidning som hette Svensk Lärartidning, den hade far och de började med förlagsverksamhet, Svensk Lärartidnings förlag. De hade ett par tre duktiga människor, en som hette Hammarlund, och hans fru, han blev sedermera riksdagsman och Fridtjuv Berg. De utförde en stor kulturgärning. De gav ut goda böcker, animerade författare, de gav ut utomordentligt intressanta böcker till exempel Jules Verne, sagoböcker och berättelser,

i litet format med illustrationer som vi haft i biblioteken överallt.

Lärarna uppmuntrade det här, det var ju deras eget förlag. När julen kom gav de ut jultidningar som Jultomten för vuxna, Tummeliten, Julbocken, Fågel Blå som lärarna sålde ute i skolorna. Jag minns far, han hade ett helt paket med sig till skolan varje jul och de var tacksamma ute i bygden för det här, för de hade inte tagit sig in till stan för att köpa dem. Jag tror Jultomten kostade 50 öre och Tummeliten 35 öre. Jag kan inte minnas att han sålde några böcker. Många bra svenska författare skrev. En som skrev mycket var Henrik Wranér, en författare från Skåne, en annan var Harald Johnsson Brobyförfattare född.

Jag gick på seminariet i Lund och utbildade mig. Jag kan berätta en liten historia för er för jag har forskat en del om det också. Här och på andra håll fanns skolor innan 1842 års folkskolestadga kom till och det var avdankade soldater eller folk, som inte kunde jobba ute på åkrar och ängar som undervisade. Sedan berättade de härifrån trakterna att när vanligt folk gav sig ut och skulle till Lund för att bli lärare, sa' man : " Det var ju märkvärdigt, han fattas ju ingenting, han är alldeles normal och ska bli lärare."

Först var jag lärare på en ort utanför Hässleholm, därefter ett år i Hästveda och 1930 kom jag till Broby där jag stannat. Det fanns ett rum i Vita Skolan, som var bibliotek och sköttes av en lärare. Där fanns skolböcker, barnlitteratur, skönlitteratur för vuxna, en del fackböcker för vuxna och där fanns barnbiblioteket Saga. Man skilde inte skol- och folkbibliotek åt här förrän ganska sent och det var lärare som var bibliotekarier. Jag kan tala om att när vi hade den senaste kommunsammanslagningen 1974, då Broby och den lilla kommunen Emmislöv slogs ihop och vi skulle skriva en minneskrift skriftställaren Per Johnsson, jag och en till, träffade jag på en del om biblioteket. År 1859 talas det om att det skulle finnas ett sockenbibliotek i Broby och pengar till det kom från räntan på en gravfond. Ungefär 1863 kom man igång och köpte in en del böcker

Nykterhetsrörelsen hade en loge " Broby Välgång" som fanns när jag kom till Broby men sedan har välgången inte varit så stor, för den har delvis upphört och de hade en boksamling, som nu finns i arkivet på hembygds museet. Vid senaste kommunsammanslagningen kom Emmislövs böcker hit och även från andra kommuner, men en hel del gallrades ut.

Biblioteket flyttades från Vita Skolan till Brobygården och 1968 kom det till denna byggnad. Egentligen är huset byggt till kommunalkontor men när tinget flyttades till Kristianstad - Broby har varit tingsort sedan 1637 - var det många som tyckte det var naturligt att kommunen tog över tingshuset och då blev det ledigt här och biblioteket behövde mer plats. Jag var ledamot i fullmäktige och satt med i biblioteksstyrelsen 1966 - 1974, då jag avgick från bådadera. Vi sammanträdde när det behövdes och alltid på hösten när vi skulle göra upp stat. Ni får tänka på att det inte var så stort då.

Bibliotekarien beställde i huvudsak böckerna.

Det har skett en väldig utveckling. Urvalet är mycket större, man kan beställa hit böcker, filmer - något jag själv ofta utnyttjat - det får man väl säga är enbart positivt.

Jag har varit intresserad av böcker i all min tid och har faktiskt en hel del böcker hemma, ett och annat tusental band. Jag har samlat topografi, historia och skrivit en hel del. Tre böcker om snapphanekriget, i hembygdsföreningens årsskrifter, en mängd tidningsartiklar och jag tycker det är roligt. Jag sitter på arkiv i Köpenhamn, Lund och Stockholm och forskar om när Skåne var dansk~~tt~~, om snapphanekriget~~em~~ och även stenbockskriget i början av 1700-talet. Häradets domböcker, som jag utnyttjat ganska mycket för snapphanefejden, finns i Lund och när Broby brann 1855 - Tingshuset och Gästgivargården brann bl.a ^{ner} ~~at~~ - räddades tingsböckerna genom att de lades på loftet i kyrktornet.

Jag har samlat svensk och dansk litteratur från 1600- och 1700-talet om Skåne och Göinge, senare finns det reseskildringar av Linné och Härleman, som reste vid samma tid som Linné och skrev om Broby i översvallande ordalag.

När jag läste om snapphanarna då jag var ung och far berättade om dem, sedan när jag blev lite äldre läste vad som skrivits om dem ville jag ta reda på vad som låg bakom vissa händelser, och har man då ett visst intresse går man till källorna.